

ΕΘΝΙΚΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ Χ.Υ.Τ.Α. (Δεκέμβριος 2007)

Συγγραφέας: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Το Σύνταγμα διασφαλίζει, ως γνωστόν, υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας (άρθρα 24 και 21 παρ. 3, αντίστοιχα). Η προστασία αυτή ενισχύεται εξάλλου από κανόνες του κοινοτικού δικαίου και σειρά διεθνών συμβάσεων. Η εφαρμογή τους στην πράξη συναντά ωστόσο εμπόδια λόγω ιδίως της αδυναμίας του κράτους να εκπληρώσει τις συνταγματικές του υποχρεώσεις, λαμβάνοντας τα αναγκαία προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας. Η αναποτελεσματικότητα, η έλλειψη ορθολογικότητας, η αδιαφάνεια, η διαφθορά και η αναξιοκρατία που χαρακτηρίζουν εδώ και πολλές δεκαετίες τη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης καθώς και η αναποφαστικότητα στη λήψη σημαντικών πολιτικών αποφάσεων καθιστούν συχνά τις ανωτέρω διατάξεις κενό γράμμα.

Το παράδειγμα της διαχείρισης των αποβλήτων βεβαιώνει, δίχως αμφιβολία, του λόγου το αληθές. Χιλιάδες ανεξέλεγκτες χωματερές στις οποίες απορρίπτονται πάσης φύσεως αστικά απορρίμματα, χωρίς να τηρούνται οι στοιχειώδεις κανόνες διαχείρισής τους, υποβαθμίζουν το περιβάλλον και δημιουργούν εστίες μόλυνσης. Εξάλλου, ακόμη και όσες έχουν κατασκευαστεί ως Χώροι Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (Χ.Υ.Τ.Α.) με νόμιμες αδειοδοτήσεις (προέγκριση χωροθέτησης, Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και άδεια λειτουργίας) λειτουργούν, σχεδόν στο σύνολό τους, με σοβαρές πλημμέλειες και ελλείψεις, που τις καθιστούν παράνομες. Οι περισσότερες έχουν υπερκορεστεί, οι εγκαταστάσεις βιολογικής επεξεργασίας και καύσης του βιοαερίου στην καλύτερη περίπτωση υπολειτουργούν, ενώ παρατηρούνται συχνά απορρίψεις υλικών όπως νοσοκομειακά απόβλητα, λάστιχα αυτοκινήτων ή ακόμη λυματολάσπη, καθ' υπέρβαση των περιβαλλοντικών όρων. Αποτέλεσμα είναι να ρυπαίνεται από επικίνδυνα υγρά απόβλητα ο υδροφόρος ορίζοντας εκτεταμένων περιοχών, να μολύνονται ρέματα, λίμνες και ποτάμια και να εκλύονται στην ατμόσφαιρα τοξικοί ρύποι, όπως είναι το μεθάνιο και το διοξείδιο του άνθρακα. Η κατάσταση αυτή, η οποία συνιστά τον κανόνα στη χώρα μας, παραβιάζει ευθέως όχι

μόνον τις σχετικές συνταγματικές διατάξεις και τις προβλέψεις της κοινής νομοθεσίας (ν. 1650/1986) αλλά και του κοινοτικού δικαίου, ιδίως δε της Οδηγίας 75/442/ΕΟΚ για τα στερεά απόβλητα, όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 91/156/ΕΟΚ, και της Οδηγίας 1999/31/ΕΚ για την υγειονομική ταφή των αποβλήτων. Δεν είναι έτσι δίχως εξήγηση το γεγονός ότι με σειρά αποφάσεων του το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων καταδίκασε την Ελλάδα για παράβαση των σχετικών κανόνων διαχείρισης των αποβλήτων, με χαρακτηριστικότερες τις περιπτώσεις του Κουρουπητού Χανίων (απόφαση της 4ης Ιουλίου 2000) και των «Πέρα Γαληνών» Ηρακλείου (απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 2004). Η παράνομη λειτουργία τέτοιων χώρων μπορεί να θεμελιώσει για τους κατοίκους των περιοχών αυτών το δικαίωμα όχι μόνον να ζητήσουν την άμεση παύση λειτουργίας τους αλλά και να αξιώσουν πιθανόν αποζημιώσεις.

Το πρόβλημα είναι εκρηκτικό και η επίλυσή του πρέπει να είναι άμεση. Ο εθνικός χωροταξικός σχεδιασμός για τους Χ.Υ.Τ.Α. είναι όσο ποτέ άλλοτε επιβεβλημένος. Η επιλογή των συγκεκριμένων θέσεων πρέπει να βασίζεται σε κριτήρια, όπως η εγγύτητα από οικισμούς, η φέρουσα ικανότητα κάθε περιοχής και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, ενώ η λειτουργία των νέων Χ.Υ.Τ.Α., η κατασκευή των οποίων μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ), δεν μπορεί να υπερβαίνει την εικοσαετία. Παράλληλα, είναι αναγκαία η σύσταση ειδικής υπηρεσίας για τον διαρκή και αυστηρό έλεγχο της λειτουργίας τους και της τήρησης των περιβαλλοντικών όρων. Αυτονόητες είναι τέλος η υιοθέτηση των σύγχρονων μεθόδων επεξεργασίας των αποβλήτων και η υποχρεωτική λειτουργία μονάδας ανακύκλωσης εντός κάθε Χ.Υ.Τ.Α. Στο μεταξύ επιβάλλεται να κλείσουν άμεσα όλοι οι υπερκορεσμένοι χώροι και να εντοπιστούν εκτάσεις για την προσωρινή απόρριψη των αποβλήτων με σύγχρονες μεθόδους διαχείρισης (λ.χ. δεματοποίηση και στεγανοποίηση του χώρου).